

**Vážený pán
Ludovít Ódor
predseda vlády SR**

V Bratislave, 26. 5. 2023

Vážený pán predseda vlády,

blahoželáme Vám k ustanoveniu do funkcie a sme Vám vďační, že ste sa podujali viesť krajinu v náročnom období pred parlamentnými voľbami. Vnímame výzvy, ktorým naša spoločnosť čelí. Týmto listom vyjadrujeme nádej, že sa ich vláda odborníkov a odborníčok pod Vaším vedením zhostí.

Radi by sme Vás upozornili na konkrétne politiky a procesy súvisiace s energetickou a klimatickou krízou, ktoré neznesú odklad. Aj v súčasnej náročnej politickej situácii môže práve Vaša vláda (na základe systémových strategických prístupov) úspešne posunúť ich nastavenie alebo implementáciu.

Ako koalícia organizácií, ktoré sa dlhodobo venujú témam súvisiacim s klimatickou krízou, sa v tejto oblasti snažíme presadzovať konkrétne riešenia v rámci legislatívy a finančných mechanizmov. Naším hlavným zámerom je prispieť k systematickej ochrane klímy, resp. k zmierňovaniu dosahov klimatickej zmeny a k adaptácii Slovenska na ňu tak, aby verejné politiky a stratégie, ako aj prijímané opatrenia prioritne zohľadňovali najslabšie sociálne skupiny obyvateľstva.

Z tohto dôvodu sme Vám aj členom a členkám Vašej vlády k dispozícii pre ďalšie kroky súvisiace s klimatickými politikami a procesmi predovšetkým v týchto témach:

Klimatický zákon

Návrh zákona z dielne Ministerstva životného prostredia SR je v medzirezortnom pripomienkovom konaní. Pripomienky k niektorým kľúčovým častiam zákona je potrebné zapracovať, odstrániť rozpory a pripraviť zákon tak, aby ho mohol prijať parlament, ktorý vzíde zo septembrových volieb. Osobitnú pozornosť je treba venovať týmto inštitútom:

- záväznosť sektorových cieľov a ďalších povinností rezortov
- klimatická rada – viaceré podmienky, osobitne týkajúce sa jej zloženia a kompetencií
- klimatická žaloba – prepojenie na relevantné právne predpisy správneho súdnictva
- povinnosti a práva samospráv - jasné a férové definovanie pre plnenie cieľov mitigácie a adaptácie v území

Klimatická koalícia je do prípravy zákona kontinuálne zapojená od samého začiatku. Na základe našich skúseností a vyhodnotenia doterajšieho procesu tvorby zákona navrhujeme uskutočniť expertné okrúhle stoly k jednotlivým inštitútom, u ktorých vznikli najzávažnejšie rozpory v MPK. Odborná diskusia by mala podstatne prispieť k zladeniu pozícií - osobitne medzi ministerstvami a prípadne aj ďalšími stakeholdermi. Takýto postup sme diskutovali aj s pani prezidentkou, ktorá prisľúbila podporu v rámci svojich kompetencií.

Plán obnovy SR, vrátane kapitoly REPowerEU, Program Slovensko, Modernizačný fond

- Implementácia reforiem, osobitne:
 - finančné schémy na obnovu budov a obnoviteľné zdroje nastaviť s dôrazom na nízko príjmové a sociálne slabšie skupiny (v súlade s návrhmi v REPowerEU).

- Návrhy reforiem a nastavenie implementácie kapitoly REPowerEU, osobitne:
 - akcelerácia obnoviteľných zdrojov energie (OZE) cez zvýšenie flexibility siete a korektné nastavenie povolovacích procesov
 - zjednodušenie a urýchlenie čerpania zdrojov pre samosprávy
 - rozšírenie komplexnosti projektov, aby samosprávy dokázali riešiť viacero opatrení súčasne
- Naštartovanie prechodu z grantovej podpory na úverovú podporu (finančné nástroje), napríklad fotovoltika pre firmy, garantované energetické služby pri obnove verejných budov a pod.
- Ukončenie financovania fosílného plynu (v teplárstve) z Modernizačného fondu. Aj v roku 2023 podporili ministerstvá z tohto fondu zvyšovanie závislosti od (ruského) fosílného plynu novými kotlami, [napríklad v Žilinskej teplárenskej](#). Ide síce o prechod z hnedého uhlia, ale v čase inštalácie tepelných čerpadiel, solárnych systémov a akumulácie energie aj v systémoch centrálného zásobovania teplom ide o nevhodné riešenie.
- Zabezpečenie zmysluplného čerpania európskych zdrojov na dopravné projekty v Programe Slovensko, ktoré nepovedie k ďalšiemu zvýšeniu závislosti od individuálnej automobilovej dopravy, ale naopak, prispeje k znižovaniu emisií zo sektora dopravy na Slovensku.

Vzhľadom na predchádzajúcu komunikáciu Klimatickej koalície so zástupcami a zástupkyňami MŽP SR a Európskej komisie navrhujeme na určenie kritérií pre jednotlivé druhy OZE zostaviť pracovnú skupinu pri MŽP SR, zloženú z kompetentných osôb najmä zo samospráv, mimovládnych organizácií, biznisu OZE a odbornej obce. Klimatická koalícia môže okamžite začať realizáciu pilotného projektu zameraného na veternú energiu.

Navrhovaný postup korešponduje aj so záväzkom z kapitoly REPowerEU, ktorý určuje, že metodológia s kritériami pre povoloacie procesy a go-to zóny má byť vypracovaná za účasti odbornej verejnosti do konca roku 2023. Dobre nastavený proces môže výrazne podporiť akceleráciu obnoviteľných zdrojov energie v súlade s ochranou životného prostredia, a tak zároveň predchádzať konfliktom v procesoch povoľovania nových OZE v praxi.

Integrovaný národný energetický a klimatický plán

- Slovensko má do 30. 6. zaslať Európskej komisii návrh aktualizácie Národného energetického a klimatického plánu (NECP). Plán má dôležitý vplyv na znižovanie emisií skleníkových plynov, avšak jeho aktuálna verzia je veľmi zastaraná, postavená na nedostatočných dátach, neodráža potreby ochrany klímy a neumožňuje Slovensku využiť súvisiace ekonomické príležitosti.
- Ministerstvá si v septembri 2022 a februári 2023 vyžiadali pripomienky emailom, ale bez zverejnenia akejkoľvek prvotnej verzie NECP. Navyše v [Správe o stave vykonávania Integrovaného národného energetického a klimatického plánu](#) chýba množstvo údajov a indikátorov a nereflektuje aktuálne výzvy a potreby.
- Pri aktualizácii plánu je potrebné riešiť nedostatok údajov a brať do úvahy súčasný krízový stav, nové právne predpisy a osobitne zvýšenú úroveň ambícií v oblasti klímy a energetiky. Európska komisia za tým účelom zverejnila [usmerňovací dokument](#), z ktorého taktiež vyplýva nutnosť zapojenia kľúčových aktérov. Členské štáty sú povinné zaviesť zmysluplné verejné konzultácie so zainteresovanými aktérmi, vrátane mimovládnych organizácií, už od skorých fáz prípravy aktualizácie.
- Návrhy Klimatickej koalície a ďalších partnerov zaslané Ministerstvu hospodárstva SR sa týkajú najmä: energetického manažmentu na miestnej úrovni, energetickej chudoby, teplárstva, dopravy a OZE.

Implementácia legislatívneho balíka Fit for 55

- Je potrebné čím skôr začať s plánovaním a prípravou implementácie prijatej legislatívy upravujúcej Sociálny klimatický fond. Kvalitný plán má vyčleniť prostriedky najmä za účelom zmiernenia energetickej chudoby, dopravnej chudoby, podpory energetickej efektívnosti a samovýroby obnoviteľných zdrojov a na priame platby.
- Úprava smernice o obnoviteľných zdrojoch (tzv. RED) už bola dohodnutá, avšak niekoľko členských štátov na čele s Francúzskom a vrátane Slovenska ju svojimi návrhmi zablokovalo. Návrhy sa týkajú jadrovej energie, ktorá však z viacerých dôvodov (ekonomická nevýhodnosť a dlhý čas spustenia zdroja) nie je perspektívna pri riešení aktuálnej energetickej krízy. Slovensko musí prestať blokovať rozvoj obnoviteľných zdrojov – ako doma, tak v rámci EÚ.

Vážený pán predseda vlády,

popri uvedených tematických prioritách Klimatickej koalície sme pripravení zapojiť sa aj do iných procesov, ktoré sa týkajú nastavovania financovania a verejných politík súvisiacich s klimatickou agendou SR. Veríme, že našu ponuku na aktívnu spoluúčasť a podporu vládnych aktivít i opatrení smerujúcich k efektívnemu a sociálne spravodlivému riešeniu týchto komplexných problémov prijmete a poveríte zodpovedných ministrov realizáciou nami navrhovaných krokov a systémových prístupov. V tomto smere sme naďalej k dispozícii Vám i celej vláde.

S úctou,

za Klimatickú koalíciu

Dana Mareková, Lucia Szabová

koordinátorky

Na vedomie:

Lívia Vašáková, podpredsedníčka vlády SR

Milan Chrenko, minister životného prostredia SR

Peter Dohun, minister hospodárstva SR

Kontakt:

Dana Mareková - 0908 524 246, dana.marekova@gmail.com

Lucia Szabová - 0905 515 934, lucia.szabova@gmail.com